

MIROSLAVA RYŠKOVÁ

Príručka
**SLOVENSKÉHO
JAZYKA**
pre každého

IKAR

MIROSLAVA RYŠKOVÁ

Príručka
SLOVENSKÉHO
JAZYKA
pre každého

IKAR

OBSAH

ÚVOD	5
-------------	---

PRVÁ ČASŤ

1. ZÁKLADNÉ POJMY Z JAZYKOVEDY	7
1.1 HLÁSKA	8
1.2 SAMOHLÁSKY (VOKÁLY)	10
1.3 DVOJHLÁSKY (DIFTONGY)	12
1.4 SPOLUHLÁSKY (KONSONANTY)	15

DRUHÁ ČASŤ

2. SLOVNÉ DRUHY	27
2.1 PODSTATNÉ MENÁ (SUBSTANTÍVA)	29
2.2 PRÍDAVNÉ MENÁ (ADJEKTÍVA)	60
2.3 ZÁMENÁ (PRONOMINÁ)	69
2.4 ČÍSLÓVKY (NUMERÁLIÁ)	77
2.5 SLOVESÁ (VERBÁ)	87
2.6 PREDLOŽKY (PREPOZÍCIE)	95
2.7 PRÍSLOVKY (ADVERBIÁ)	102
2.8 SPOJKY (KONJUNKCIE)	107
2.9 ČASTICE (PARTIKULY)	114
2.10 CITOSLOVCI (INTERJEKCIE)	117
2.11 PRÍKLADY Z BEŽNÉHO ŽIVOTA	120
2.12 VETA V SLOVENČINE	124

TRETIA ČASŤ

3. JAZYK A SLOVÁ	141
3.1 KODIFIKÁCIA JAZYKA	142
3.2 SLOVÁ – AKO SA TVORIA A DELIA?	151
3.3 SLOVNÁ ZÁSoba	159
3.4 JAZYKOVÉ ŠTÝLY V SLOVENČINE	178
3.5 INTERPUNKCIA	184

ŠTVRTÁ ČASŤ

4. PRAKTICKÉ TIPY, ABY BOL PREJAV SPISOVNÝ	203
4.1 ÚSKALIA PÍSANÉHO TEXTU	204
4.2 CHYBY Z PRAXE	216
TESTY NA PRECVIČENIE	224
TEST 1	224
TEST 2	226
RIEŠENIE TESTU 1	228
RIEŠENIE TESTU 2	232
ZÁVER	237
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	239

ÚVOD

Pracujem ako copywriterka. Písanie ma živí, no najmä baví už od čias základnej školy. Nápad venovať sa jazykovej poradni a vyberať tie najväčšie perličky slovenčiny prišiel prirodzene, keďže som dlhé roky bola jazykovou poradkyňou pre svoje blízke okolie. Zaujali ma sociálne siete, aj preto vznikol instagramový profil @viete_po_slovensky, ktorý sa dnes venuje častým chybám v slovenčine a prehreškom proti jazykovej norme.

Nie som slovenčinársky guru, môj hovorený prejav nie je dokonalý a pani korektorky, s ktorými úzko spolupracujem, by vám presne vymenovali najčastejšie chyby, ktorých sa vo svojich textoch dopúšťam. Táto publikácia nie je žiadnym moralizovaním, len prejavom mojej lásky k slovenčine, ktorú som vyštudovala na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Práci s textom sa venujem profesionálne, aj preto je pre mňa mimoriadne dôležité písať spisovne, štylisticky správne a bez výrazných gramatických prešlapov.

Verím, že *Príručka slovenského jazyka pre každého* si nájde svoje miesto vo vašej knižnici a stane sa prehľadnou, zábavnou a praktickou pomôckou pri kultivovaní vášho hovoreného a písomného prejavu a zároveň zábavným čítaním, vďaka ktorému získate nejaké nové poznatky o slovenskom jazyku.

Q
Z
A
P
I

1. ZÁKLADNÉ POJMY Z JAZYKOVEDY

Od hlásky cez slovo až po vytváranie viet a štylizovanie rozsiahleho textu, to všetko skúmajú jazykové disciplíny, ktoré sa zaoberajú zvukovou rovinou jazyka, významovou rovinou, tvaroslovnou rovinou a jazykovým prejavom.

Zvukovú rovinu jazyka skúmajú fonetika a fonológia, ktorá nás učí všetko o hláskach, fonémach a o správnej výslovnosti. Lexikálna rovina jazyka skúma slovo a slovnú zásobu z hľadiska významovej roviny (venuje sa jej lexikológia), morfológia skúma gramatické tvary slov a slovné druhy. Vetnými členmi a skladbou viet sa zaoberá syntax. Nad všetkými týmito rovinami stojí štylistika, ktorá využíva poznatky všetkých disciplín a zaoberá sa tvorbou jazykového prejavu. *Príručka slovenského jazyka pre každého* má ambíciu priblížiť vám jednotlivé roviny jazyka a jazykovedné disciplíny s ľahkosťou a bez zbytočných odborných výrazov.

Oprášme si základné pojmy z pravopisu a gramatiky a spoznajme slovenčinu od jedinej hlásky až po rozsiahle súvetia. Táto časť príručky je venovaná základným jednotkám jazyka a tipom, ako si osvojiť princípy pravopisu a gramatiky rýchlo, jednoducho a na celý život.

1.1 HLÁSKA

Predstavuje najmenšiu komplexnú zvukovú jednotku reči. Lingvisticky (z jazykového hľadiska) sa nazýva aj fonémou, teda hláskou s rozlišovacou schopnosťou. Hlásku zapisujeme písmenom.

Hlasy rozdeľujeme na samohlásky, spoluhlásky a dvojhlásky.

Slovenská abeceda sa skladá zo 46 písmen. Vo všeobecnosti platí, že jedna hláska sa rovná jedno písmeno. Výnimku tvoria písmená *i/y*, keď jednu hlásku zapisujeme dvomi rôznymi písmenami. Naopak, jednou hláskou sa rozumejú *ch*, *dz*, *dž*, a to aj napriek tomu, že sa zapisujú dvomi písmenami. Je neprípustné tieto hlásky rozdeľovať.

bochník – nemôžeme rozdeliť na *boc-hník*, ale *boch-ník*

ALE! Napríklad v slove *predznamenať* môžeme *d* a z rozdeliť, pretože nejde o jednu hlásku *dz*, ale dve samostatné hlásky.

V cudzích slovách sa však vyskytujú aj hlásky, ktoré sa v slovenskej grafickej sústave nenachádzajú. Špecifické hlásky ako *ö*, *ü*, v češtine používané *ě*, *ř*, *ů* či iné diakritické znamienka (napríklad *ÿ*, *ć*, *ś*, *ł*), ktoré píšeme v cudzích

slovách, v písomnom prejave nie je vhodné nahrádzať slovenským hláskoslovím. Zvyčajne to vzniká ako častá chyba pri písaní e-mailov a dokumentov, keď pisateľ namiesto špeciálneho znaku použije niektorý zo slovenských znakov (písané *Zurich* namiesto *Zürich*, *charge d'affaires* namiesto správneho *chargé d'affaires*).

Pozor, aj tu existujú výnimky.

Písanie podľa výslovnosti. Pokiaľ sa v slovenskom prepise zachová pôvodná výslovnosť, je prípustné nahradiť niektoré cudzojazyčné hlásky slovenskými: *Braşov* – *Brašov*; *Krasiński* – *Krasiňski*.

ALE! *Oseka* – *Osenka*, nie *Oseka*.

Výslovnosť [osenka] je bližšia pôvodnej poľskej výslovnosti ako výslovnosť [oseka].

Všimli ste si, že v slovníku – napríklad v *Krátkom slovníku slovenského jazyka* – má každé písmeno označenie, že je nesklonné a má stredný rod? Táto gramatická informácia sa pri písmenách uvádza preto, aby ste k nim vedeli priradiť kategóriu rodu prídavných mien alebo slovies v minulom čase.

Písmeno b nám v grafike urobilo problémy.

To smelé b sa vybralo do sveta!

1.2 SAMOHLÁSKY (VOKÁLY)

Samohláska je hláska znejúca ako tón a má schopnosť tvoriť slabiky.

Podľa dĺžky trvania rozlišuje slovenský jazyk krátke a dlhé samohlásky.

Krátke samohlásky: *a, e, i, o, u, ä, y.*

Dlhé samohlásky: *á, é, í, ó, ú, ý.*

Diakritické znamienko pri písmene *ô* sa nazýva vokáň.

Mäkké *i* sa v slovenčine nazýva jota.

Posty na sociálnych sieťach a e-maily sú plné pravopisných chýb. Jednou z nich je práve chýbajúca diakritika, prípadne zamieňanie krátkych a dlhých samohlások.

✘ *minuta* ✓ *minúta*

✘ *vačšinou* ✓ *väčšinou*

✘ *zasvetiť* ✓ *zasvätiť*

✘ *so svojim synom* ✓ *so svojím synom*

✘ *svojím deťom* ✓ *svojim deťom*

✘ *gel* ✓ *gél*

✘ *púzdro* ✓ *puzdro*

✘ *výjde to* ✓ *vyjde to*

✘ *plieseň* ✓ *pleseň*

✘ *jóga, jógizmus* ✓ *joga, jogizmus*

✘ *o pól hodinu* ✓ *o pol hodiny alebo o polhodinu*

Polhodina je podstatné meno a píše sa spolu, v akuzatívne má tvar *o polhodinu*.

O pol hodiny je ustálené slovné spojenie, v ktorom sa používa genitívna väzba s nesklonnou číslovkou *pol* a podstatným menom *hodina*.

TIP Ako sa naučiť, kde písať *ä*?

Zapamätajte si, že *ä* sa píše len po spoluhláskach *p, b, m, v* (*päsť, päta, pamäť, bábätko, mäkký, mäso, smädny, svätý, deväť, zväzok, najmä*).

Mimochodom, **vyslovovať ä ako [a] je nesprávne**.

V hovorovej reči sa samohláska *ä* vyslovuje ako *e*, vo vysokom štýle ide o otvorené *ä* (napríklad v hovorenom prejave umeleckého jazykového štýlu, v slávnostných prejavoch, v javiskovej reči).

Rozdelenie samohlások a dvojhlások podľa účasti pier:

labializované (vyslovované pomocou pier, so zaokrúhlenou pernou štrbinou): *o, u, ó, ú, ô, iu*;

nelabializované: *a, ä, e, i, á, é, í, ia, ie*.

Aj vy ste si to hneď vyskúšali?

Podľa polohy jazyka v horizontálnom a vo vertikálnom smere:

vysoké, predné: *i í*;

vysoké, zadné: *u ú*;

prostredné, predné: *e é*;

prostredné, zadné: *o ó*;

nízke, stredné: *ä á a*.

Podľa zloženia sa samohlásky rozdeľujú na jednoduché (monoftongy) a dvojhlásky (diftongy).

1.3 DVOJHLÁSKY (DIFTONGY)

Slovenský jazyk má tieto dvojhlásky: *ia, ie, iu, ô*. Malé pripomenutie – **dvojhlásky sa považujú za jednu hlásku a nikdy sa v texte nerozdeľujú.**

Okrem dvojhlásky *ô* sa žiadne iné dvojhlásky nevyskytujú na začiatku slova.

V prípade cudzích slov, kde sa môže zdať, že sa vyskytuje dvojhláska, ide o samostatne stojace hlásky, ktoré sa môžu rozdeliť: *gymnázium* – *gym-ná-zi-um*; *depresia* – *de-pre-si-a*. Avšak v slovenčine sa samohláska nikdy nenecháva stáť osamote.

Pozor na výslovnosť dvojhlások.

Slovenské dvojhlásky sa z hľadiska výslovnosti radia medzi stúpavé, pričom prvý segment dvojhlásky je menej sluchovo výrazný ako druhý.

Medzi **časté chyby pri výslovnosti dvojhlások** patria tieto:

- 📍 najmä pod vplyvom nárečí sa dvojhlásky vyslovujú ako spojenie spoluhlásky *j + a, á, e, é, i, í*; [čjerni, bjeli], *robievajú* [✗ robjevajú, ✓ robievajú], *piatok* [✗ pjatok, ✓ piatok];
- 📍 druhý segment dvojhlásky sa nesprávne predlžuje, [poljá];
- 📍 dvojhláska sa rozkladá do dvoch slabík, [či-a];

- ❖ dvojhláska sa nahrádza dlhou samohláskou, [robá, polévka];
- ❖ pri ô sa nesprávne vyslovuje [vo, vó], [dvoverník];
- ❖ ô sa niekedy nahrádza samohláskou o, [možem];
- ❖ nesprávne sa vyslovuje dvojhláska ô tam, kde táto výslovnosť nepatrí, [potüora, düor].

Ako sa správajú dvojhlásky pri rytmickej krátenej?

Pravidlo o rytmickej krátenej hovorí, že ak sa v slove vyskytnú dve dlhé slabiky za sebou, druhá sa obyčajne skraca. Ak druhá slabika obsahuje dvojhlásku, tak sa nahrádza takto: *ia* → *a*, *ie* → *e*, *iu* → *u*, *ô* → *o*.

voniam → *voňajú*

riedkym → *redším*

dôjsť → *došiel*

Pred spoluhláskami *m*, *n*, *l*, *r*, *v* sa po dlhej slabike niekedy vkladá dvojhláska *ie* a vznikajú tak dvojtvary: *výhra* – *výher/výhier*, *výzva* – *výzev/výziev*, *pásmo* – *pásem/pásiem*, *krídlo* – *krídel/krídiel*, *číslo* – *čísel/čísiel*.

Nebola by to slovenčina, keby pravidlo o rytmickej krátenej nemalo množstvo výnimiek.

- ❖ V tvaroch genitívu množného čísla s vkladanou dvojhláskou *ie* pri podstatných menách ženského rodu, ktoré sa skloňujú podľa vzoru *žena*, *ulica*, a stredného rodu podľa vzoru *mesto*: *Mlynárce* – *Mlynáriec*, *hospodárstvo* – *hospodárstiev*.

- 📍 V pádových príponách podstatných mien stredného rodu zakončených na *ie*, ktoré sa skloňujú podľa vzoru vysvedčenie – *lístie* – *lístia*, *prútie* – *prútia*, *siatie* – *siatia* – *siatí*.

Vedeli ste, že v slove *fialka* sa nenachádza dvojhláska, ale dve samohlásky *i* a *a*?

Rovnako tak v slove *tradícia*, ktoré pochádza z latinčiny a je zakončené na samohláskovú skupinu *-ia*. Ak by ste slovo *tradícia* chceli rozdeliť, vyzeralo by to takto: *tra-dí-ci-a*. Na mieste stretania sa dvoch samohláskových skupín rozdeľujeme aj slová *gladiátor*, *pi-onier*.

Platí tiež, že v prevzatých slovách sa skupina samohlások na konci ohybného slova nemení na dvojhlásku – napríklad v slovách *Ázia*, *hierarchia*.

Diadém vs. dialka

Slovo *diadém* vyslovujeme tvrdo a nachádza sa v ňom samohlásková skupina *-ia*, pričom slovo *dialka* sa vyslovuje mäkko a nachádza sa v ňom dvojhláska. Pri dvojhláske je výslovnosť jednoslabičná a nedá sa rozdeliť do dvoch slabík (*dial-ka* vs. *di-a-dém*).

Pozor! Zložka *-io* nie je dvojhláska a napríklad pri prepise z azbuky do latinky sa ani nerozdeľuje. *Fio-dor*, *mat-rioš-ka*

1.4 SPOLUHLÁSKY (KONSONANTY)

Sú to hlásky, ktoré majú ráz šumu, nie tónu. Poznáme hneď niekoľko rozdelení.

Rozdelenie spoluhlások podľa znelosti:

znelé párové: *b, d, d', dz, dž, z, ž, h, v, g*;

neznelé párové: *p, t, t', c, č, s, š, ch, f, k*;

znelé nepárové: *m, n, ň, l, ľ, ľ', r, ř, j*.

Spoluhlásková asimilácia, čo to znamená?

S týmto výrazom ste sa isto stretli už mnohokrát. Niekto vie asimiláciu vysvetliť úplne presne, iní len hmlisto triafajú, čo by to mohlo byť. Znelostná asimilácia (spodobovanie) je jav, keď vyslovujeme jednu spoluhlásku, ale píšeme druhú. Spodobovanie nastáva pri znelých a neznelých párových spoluhláskach.

hrobka

Povedzte si nahlas slovo *hrobka*. Vyslovíte ho ako [hropka], ale viete, že *hrob* sa píše so spoluhláskou *b*, a teda aj *hrobka* ako odvodené slovo od slova *hrob* sa píše so spoluhláskou *b*. Za znelým *b* nasleduje neznelé *k*. Nastáva tu asimilácia, takže vyslovujeme neznelé *p*, ale píšeme znelé *b*.

Lod'pláva.

Spodobovanie nastáva aj pri splývavej výslovnosti. Vyslovíte [lof], pretože za znelou spoluhláskou nasleduje

neznelá, a tak sa prvá znelá asimiluje na neznelú, ale napíšete *d*.

nadporučík

Znelá spoluhláska je nasledovaná neznelou, ktorá ju asimiluje. Vyslovíte [natporučík], ale pomôckou v tomto prípade môže byť aj fakt, že predpona *nad-* sa píše so znelou spoluhláskou *d*.

K znelostnej asimilácii dochádza na začiatku slov: *včela* [fčela], *vcítiť sa* [fcítiť sa], aj na konci slov, keď znelé spoluhlásky vyslovujeme ako neznelé: *had* [hat], *dub* [dup].

ALE! Predložky *s, so, k, ku* v spojení s osobnými zámenami sa nespodobujú a vždy sa píše a vyslovujú rovnako, ✓ *so mnou*, ✗ [zo mnou].

Princíp je jednoduchý. Pri výslovnosti sa prvá hláska prispôbuje tej druhej. Ak je druhá znelá, prvá sa prispôbuje a zmení sa na znelú. Ak je druhá hláska neznelá, zmení sa aj prvá na neznelú. Ale v pravopise sa musia znelá a neznelá striedať.

TIP Pomôcka z praxe

Naučte sa jednu skupinu spoluhlások, napríklad znelých, a ich neznelé náprotivky budú ich dvojčatá. A teraz ten trik. V pravopise platí, že v slovách sa znelé a neznelé vyskytujú pri sebe: znelá s neznelou alebo neznelá so znelou. Nikdy sa nepíše dve znelé alebo dve neznelé vedľa seba.

ALE! Pri výslovnosti je to presne naopak, vždy sa vyslovujú buď dve znelé alebo dve neznelé. Môže sa to zdať trochu

mätúce, ale keď si osvojíte toto pravidlo, už vám pravopis nebude robiť žiadne ťažkosti.

***babka* [bapka]**

› *b* je znelá, › *k* je neznelá, stoja vedľa seba, aj keď vyslovujeme dve neznelé [p, k]. Vyslovujeme síce dve neznelé, ale v pravopise musí stáť pri sebe znelá a neznelá, to znamená, že v slove *babka* sa píše v strede slova *b*, aj keď túto spoluhlásku vyslovujeme ako [p].

***prosba* [prozba]**

› *s* je neznelá, › *b* je znelá, ale vyslovujeme [z, b], teda dve znelé vedľa seba. Druhá hláska *b* je znelá, preto pri nej musí stáť neznelá, v slove *prosba* teda píšeme neznelú *s*, aj keď vyslovujeme znelú *z*.

Rozdelenie spoluhlások podľa tvrdosti

Ďalšie rozdelenie, ktoré môžeme pri spoluhláskach určiť, je rozdelenie podľa tvrdosti. Rozdelenie spoluhlások na mäkké, tvrdé a obojaké využijete v praxi predovšetkým v pravopise. Platí, že **po mäkkých spoluhláskach nasleduje i/í, po tvrdých y/ý a po obojakých sa píše mäkké alebo tvrdé podľa toho, ktoré slovo sa radí/neradí medzi vybrané slová.**

Mäkké: *d', t', ň, l', dz, dž, c, č, ž, š, j.*

Tvrde: *d, t, n, l, h, ch, g, k.*

Obojaké: *b, m, p, r, s, v, z, f.*

TIP Vyskúšajte túto mnemotechnickú pomôcku a zapamätajte si obojaké spoluhlásky bez problémov: **Fero si vozí iba mapy.**

Prečo je dobré vedieť obojaké spoluhlásky?

Pamätáte si vybrané slová? **Vybrané slová sú slová domáceho pôvodu, v ktorých sa po obojakej spoluhláske píše y.** Zoznam vybraných slov je výbornou pomôckou pre žiakov základnej školy, aby pri diktátoch nepohoreli. Je fajn prečítať si ho, aj keď sme už dospelí, aby naša písomná komunikácia mala reprezentatívnu úroveň. Tento zoznam sa pravidelne aktualizuje. Aktuálna kodifikačná príručka *Pravidlá slovenského pravopisu* z roku 2013, ktorá je dostupná na webe Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra SAV BA, uvádza tieto skupiny vybraných slov:

- 📍 **vybrané slová po p:** pýcha, pýšiť sa, pyšnieť, pyšný, prepych, pykať, pýr, pýriť sa, pysk (papuľa), pyskatý, pyštek, pýtať sa, spytovať sa, opytovať sa, dopyt, pytliak, kopyto;
- 📍 **vybrané slová po b:** by, aby, býk, býčí, byvol, byť, bylina, bystrý, bystrina, Bystrica, Bytča, byť (jestvovať), živobytie, bytosť, bytostný, bývalý, bývať, obývať, obyvateľ, prebývať, bydlo (bývanie), bydlisko, byt, bytná, príbytok, dobyť (zmocniť sa), vydobyť, výdobytok, dobývať, dobýjať (zmocňovať sa), dobytok, nábytok, zbytočný, nadbytočný, prebytok, úbytok, odbyt, neodbytný, prvobytný, kobyľa, obyčaj, obyčajný;
- 📍 **vybrané slová po v:** vy (tvar zámena), vykať, vydra, vyhňa, výr (druh sovy), výskať, výskot, vysoký, výška, výšina, Vyšehrad, vyše, vyť (vydávať zvuk), zavýjať, vyžla, zvýšiť sa, zvyšovať, zvyšok, zvyk, zvykať, zvyknúť, zvyčajný, návyk;
- 📍 **vybrané slová po m:** my (my robíme), mykať, myknúť,

zamykať, odmykať, pomykov, mýliť sa, mylný, omyl, mysliet, myšlienka, myseľ, premýšľať, zmysel, úmysel, výmysel, priemysel, mys, myš, umyť, umývať, pomyje, mydlo, Myjava, mýto, mýtnik, čmýriť sa, hmýriť sa, hmyz, smyk, priesmyk, šmýkať sa, šmyknúť sa, šmyk, šmyklavka, žmýkať;

- 📍 **vybrané slová po r:** ryba, rybník, rybina, ryčať, ryk, rýdzi, rýdzik, ryha, rýchly, zrýchliť, zrýchľovať, rys, rysovať, ryšavý, ryť (rozrušovať povrch), rozrývať, rýľ, úryvok, poryv, brýzgať, hrýzť, koryto, korytnačka, Korytnica, kryť, skryť, pokryť, pokrývka, prikryť, prikryvka, skryša, úkryt, kryha, prýštiť, strýko, strýc, stryná, trýzniť, tryzna, trysk, varyto, rým, rýmovať sa, rýpať, rytier, ryža, bryndza, Torysa;
- 📍 **vybrané slová po s:** sychravý, syčať, sykať (vydávať zvuk), sykavý, sykot, sýkorka, syn, sypať, sýpka, osýpky, sypký, syr, syrovník, sysel, sýty, nasýtiť, nenásytný, vysychať;
- 📍 **vybrané slová po z:** jazyk, jazyčný, jazyčnica, nazývať, pozývať, vyzývať, prezývať, vzývať, ozývať sa, prizývať.

Ypsilon sa píše

- 📍 v predpone *vy-*. Spoznáte ju aj podľa toho, že keď ju od zvyšku slovesa oddelíte, stále má oddelené slovo význam;
 - ✓ *vystreliť, vyplašiť, vyviezť, vyšumieť*
 - ALE!** *vidieť, visieť, vítať, vizualizovať* – nejde o predponu *vy-*.
- 📍 v rozkazovacom spôsobe sloviess ako *umyť (Umyte!)*, *ryť (Ry!)*, *odkryť (Odkryme!)*, *pikryť (Pikry ma!)*;

- 📍 v slovách cudzieho pôvodu: *týfus, dynamo, xylofón, yperit, rým*;
- 📍 v predponách: *dys-/dyz-, hypo-, hyper-, syn-, poly-*, v prípone: *-yl (fenyl)*.

POZOR! Aby ste zachovali správny význam slov, dávajte si pozor pri písaní na *i* a *y*: *byť* (existovať) – *biť* (udierať), *dobiť* (doudierať) – *dobyť* (zmocniť sa), *vír* (prudký pohyb vody alebo vzduchu okolo svojej osi) – *výr* (sova).

Ako tieto informácie využijete v praxi?

Zvykli sme si, že mnoho žiakov sa školské učivo len memoruje a po písomke razom všetko zabudnú. Tieto poznatky sa však veľmi zídu v bežnej praxi, keď koncipujete e-mail alebo píšete formálny dokument.

Zapamätajte si, že spoluhlásky *ď, ť, ň, ľ* píšeme s mäkčeňom pred samohláskami *a, o, u, á, ú*, vnútri slov pred spoluhláskami a na konci slov a tvarov slov. V prípade, že za spoluhláskou *ď, ť, ň, ľ* nasleduje samohláska *e, i, í* alebo dvojhlásky *ia, ie, iu*, píšeme tieto spoluhlásky bez mäkčeňa.

✘ *ďialka, ľalia* ✓ *dialka, lalia*

Dereš, tie, tieto, oní, jedni. Vyslovovať tvrdo alebo mäkko?

Vo všetkých týchto prípadoch ide o tvrdú výslovnosť. Spoluhlásky *d, t, n, l* sa vyskytujú v týchto prípadoch a čítajú sa tvrdo:

- 📍 v slovách cudzieho pôvodu *technika, diktát, politika, unikát, chinín* [xinín, nie -ňín];
- 📍 pred príponami prídavných mien vzoru *pekný, otcov, matkin*: *krásni, stáli, matkinej*;